

POSTANOWIENIE

Dnia 21 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

SSN Włodzimierz Wróbel

w sprawie **D.S.**

skazanego z art. 271 § 1 i 3 k.k., art. 286 § 1 k.k. i innych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 21 marca 2018 r.

wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania zakończzonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w G. z dnia 19 sierpnia 2010 r., w sprawie II AKa (...), zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w S. z dnia 19 sierpnia 2009 r., w sprawie II K (...),

na podstawie art. 544 § 2 i 3 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

I. oddalić wniosek obrońcy skazanego o wznowienie postępowania;

II. obciążyć skazanego D.S. kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 19 sierpnia 2009 r., w sprawie II K (...), D.S. został skazany za przestępstwa z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 271 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k., z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. oraz z art. 272 k.k. i art. 270 § 1 k.k. i art. 239 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. - na karę 3 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonego. Po jej rozpoznaniu Sąd Apelacyjny w G. wyrokiem z dnia 19 sierpnia 2010 r., w sprawie II AKa (...), co do zasady utrzymał w mocy ten wyrok, podejmując jedynie rozstrzygnięcie co do tego, iż przypisany w pkt 1 wyroku czyn popełniony został w okresie od czerwca 2007 r. do 20 października 2008 r., oraz że czyn przypisany w pkt 2 wyczerpuje znamiona art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 273 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

W dniu 18 września 2017 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy skazanego o wznowienie w/w postępowania. Na podstawie art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. w zw. z art. 542 § 1 k.p.k. i art. 547 § 3 k.p.k. obrońca wniósł o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w G. z dnia 19 sierpnia 2010 r., w sprawie II AKa (...).

Powołał się na fakt (jednak dopiero w uzasadnieniu tego wniosku), że skazany cierpi na chorobę psychiczną i już od 2009 r. leczył się ambulatoryjnie w Poradni Psychiatrycznej w związku z różnego rodzaju dolegliwościami, takimi jak myśli samobójcze, uczucie niepokoju, urojenia prześladowcze, ksobne, halucynacje słuchowe i pseudohalucynacje, bezsenność, obawa o własne życie. W 2011 r. w związku z nagłym pogorszeniem się stanu zdrowia psychicznego, trafił do Szpitala Specjalistycznego w K., gdzie rozpoznano u niego zespół paranoidalny F.20, co zgodnie z klasyfikacją ICD-10 oznacza schizofrenię paranoidalną.

Powołując się na te okoliczności, obrońca skazanego wniósł o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wniósł również o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego psychiatry na okoliczność określenia stanu zdrowia D.S. w chwili popełnienia czynów, a tym samym możliwość przypisania mu winy oraz dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentów wskazanych w uzasadnieniu niniejszego wniosku.

Prokurator Prokuratury Krajowej w piśmie z dnia 26 października 2017 r. wniósł o sprawdzenie w trybie art. 546 k.p.k. w zw. z art. 97 k.p.k. okoliczności podniesionych we wniosku poprzez wezwanie Sądu Okręgowego w S. do zasięgnięcia opinii biegłego lekarza psychiatry dla stwierdzenia, czy załączona

do wniosku dokumentacja lekarska wskazuje, że skazany D.S. w czasie popełnienia przypisanych mu czynów z powodu choroby psychicznej mógł mieć zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem całkowicie zniesioną w rozumieniu art. 31 § 1 k.k.

Sąd Najwyższy na posiedzeniu w dniu 14 grudnia 2017 r. postanowił na podstawie art. 97 k.p.k. w zw. z art. 546 k.p.k. przeprowadzić czynności sprawdzające, przez zasięgnięcie opinii biegłego lekarza psychiatry dla stwierdzenia, czy załączona do wniosku dokumentacja lekarska wskazuje, że skazany D.S. w czasie popełnienia przypisanych mu czynów z powodu choroby psychicznej mógł mieć zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem całkowicie zniesioną w rozumieniu art. 31 § 1 k.k., bądź znacznie ograniczoną (art. 31 § 2 k.k.). Wykonanie powyższych czynności zlecił Sądowi Okręgowemu w S.

Powołany na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w S. z dnia 29 grudnia 2017 r., sygn. akt IV Ko (...) (k. 65), biegły psychiatra złożył opinię sądowo-psychiatryczną (k. 69-75). Stwierdził, że z dostępnej dokumentacji medycznej wynika, iż po raz pierwszy zaburzenia psychiczne (lękowo-subdepresyjne) stwierdzono u D.S. po jego aresztowaniu w latach 2008 - 2009, a zaburzenia psychotyczne – dopiero w 2011 r. Natomiast czyny, za które został skazany obejmują lata 2007-2008. W rezultacie, na podstawie dokumentacji medycznej znajdującej się w aktach sprawy nie można kwestionować poczytalności opiniowanego, gdyż rozpoznano u niego chorobę psychiczną w rozumieniu psychozy po okresie objętym zarzutami. Bazując na tych wskazaniach Sąd Najwyższy zwrócił się o nadesłanie dokumentacji lekarskiej (w szczególności związanej z konsultacjami psychiatrycznymi) D.S., dotyczącej jego osadzenia od 22 października 2008 r. do 19 sierpnia 2009 r. w Areszcie Śledczym w S. Dokumentację tę nadesłano w dniu 14 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek obrońcy D.S. nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z dyspozycją przepisu art. 540 § 1 pkt 2a k.p.k., który ustanawia podstawy do wznowienia postępowania karnego, postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznowia się, jeżeli po wydaniu orzeczenia

ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze.

W chwili obecnej przepis ten wymaga, by strona wykazała, że miało miejsce ujawnienie się po wydaniu orzeczenia nowych faktów lub dowodów (*propter nova*), które wskazują na zaistnienie okoliczności nieznanych przedtem sądowi, jak również stronie (*noviter reperta*). Ciężar wykazania tej okoliczności spoczywa na wnioskodawcy. Dlatego też w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że to skazany, w razie powoływania się na podstawę *de novis*, obarczony jest ciężarem uprawdopodobnienia zasadności wniosku o wznowienie postępowania, skoro wcześniej prawomocnym wyrokiem skazującym obalone zostało domniemanie niewinności. Nie wystarczy zatem samo powoływanie się przez autora wniosku na nowy fakt czy dowód, ale powinien on przedstawić co najmniej tzw. dowód swobodny (np. pisemne oświadczenie określonej osoby) świadczący o błędności skazania (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 kwietnia 2007 r., II KO 60/06, OSNwSK 2007, poz. 875; z dnia 15 kwietnia 2008 r., II KO 84/07, LEX nr 393907*).

Zgodnie z przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozumieniem terminu „nowe fakty lub dowody” należy wskazać, że „nowy dowód” w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., to nowy środek dowodowy, niezależnie od tego, czy pochodzi ze znanego, czy też nieznanego źródła dowodowego (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2005 r., IV KO 38/04, OSNwSK 2005, poz. 1009*).

Jednak pojęciu nowego faktu trzeba nadać szersze znaczenie, gdyż nowe fakty zawarte są nie tylko w nowych dowodach, ale mogą także wynikać z dowodów już przeprowadzonych (*postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2009 r., III KO 73/08, LEX nr 486540; D. Świecki, [w:] J. Skorupka (red.) Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2015, s. 1272*).

Należy też podkreślić, że nie jest wystarczające zgłoszenie samego faktu ujawnienia „nowych faktów lub dowodów”. Bowiem: „Postępowanie karne nie podlega wznowieniu w razie zgłoszenia we wniosku jakichkolwiek wątpliwości co do trafności zapadłego rozstrzygnięcia, ale jedynie wtedy, gdy owe nowe fakty lub dowody w sposób wiarygodny podważają prawdziwość dokonanych ustaleń

faktycznych, a więc, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, iż po wznowieniu postępowania zapadnie orzeczenie odmienne od orzeczenia poprzedniego” (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 grudnia 2015 r., V KO 65/15, LEX nr 1938695; z dnia 24 maja 2016 r., V KO 29/16, LEX 2044502*). W przepisie art. 540 § 1 pkt 2 lit a k.p.k., jak się powszechnie przyjmuje, zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i w doktrynie, chodzi tylko o takie nowe fakty lub dowody, które wskazują na zaistnienie określonej pomyłki sądowej. Nowe fakty lub dowody powinny więc wskazywać na wysokie prawdopodobieństwo uniewinnienia skazanego po wznowieniu postępowania albo skazania go za przestępstwo zagrożone karą łagodniejszą, albo wymierzenia łagodniejszej kary z uwagi na nieuwzględnienie poprzednio przyjętych okoliczności zobowiązujących do jej nadzwyczajnego złagodzenia, albo pominięcia jako błędnie przyjętych okoliczności wpływających na nadzwyczajne obostrzenie kary. Sam fakt zgłoszenia nowego dowodu nie obliguje sądu do wznowienia postępowania, skoro każdy prawomocny wyrok sądu korzysta z domniemania prawidłowości zawartych w nim rozstrzygnięć, dopóki wnioskodawca nie wykaże, że wyrok taki jest obciążony konkretnymi błędami w zakresie dokonanych ustaleń faktycznych lub wadami prawnymi.

Przechodząc do realiów podlegającej rozpoznaniu sprawy, w pierwszej kolejności należy zauważyć, że obrońca nie ograniczył się do omówienia okoliczności, które miałyby uzasadniać wznowienie postępowania, ale przedstawił dokumentację medyczną skazanego – w tym przypadku karty informacyjne leczenia szpitalnego i ambulatoryjnego, z których wynikało, iż w roku 2011 skazany D.S. był wielokrotnie hospitalizowany i leczony z uwagi na występowanie objawów psychotycznych i konieczność prowadzenia leczenia psychotropowego. Obrońca załączył również do sprawy kopię postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 12 stycznia 2012 r. (sygn. niewidoczna), z którego wynika, że skazany został całkowicie ubezwłasnowolniony z powodu choroby psychicznej. Przedstawił też kopię opinii biegłego Sądu Okręgowego w K., specjalisty psychiatrii, na której podstawie to orzeczenie zapadło.

Sąd Najwyższy korzystając z uprawnienia przewidzianego w art. 546 k.p.k. dokonał sprawdzenia w trybie art. 97 k.p.k. okoliczności faktycznych wskazanych przez obrońcę we wniosku o wznowienie postępowania, w celu zbadania, czy

istotnie w sprawie mogło dojść do pojawienia się nowych faktów i dowodów mogących prowadzić do wniosku, że D.S. w czasie popełnienia przypisanych mu czynów z powodu choroby psychicznej mógł mieć zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem całkowicie zniesioną w rozumieniu art. 31 § 1 k.k., bądź znacznie ograniczoną (art. 31 § 2 k.k.). W celu dokonania ustaleń, czy treść załączonej do sprawy dokumentacji, z uwagi na podane w niej okoliczności, mogła rzutować na prawidłowość dokonanej oceny stanu psychicznego skazanego w pierwotnym postępowaniu z punktu widzenia podstawy do wznowienia postępowania (tak np. uznał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 13 lutego 2006 r., V KO 72/05, OSNwSK 2006, poz. 328), zasięgnięto opinii biegłego lekarza psychiatry.

Jednak zarówno analiza wskazanego przez wnioskodawcę źródła dowodowego (tzn. załączonej do wniosku o wznowienie postępowania dokumentacji medycznej skazanego), jak i opinii biegłego powołanego na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w S., a także dokumentacji lekarskiej (w szczególności związanej z konsultacjami psychiatrycznymi) dotyczącej D.S., związanej z jego osadzeniem od 22 października 2008 r. do 19 sierpnia 2009 r., nie pozostawiała wątpliwości co do tego, że nie spełniały one wymogu „nowego faktu lub dowodu” w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. Należy bowiem podkreślić, że do wznowienia postępowania może dojść jedynie wówczas, gdy nowe fakty i dowody wiarygodnie podważają prawdziwość dokonanych istotnych ustaleń faktycznych, to jest zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że po wznowieniu postępowania zapadnie orzeczenie odmienne od orzeczenia poprzedniego (*zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2012 r., V KO 68/11, Biul.PK 2012/6/31, oraz z dnia 7 marca 2012 r., II KO 101/11, Biul.PK 2012/3/32*). Rzecz jednak w tym, że tego rodzaju sytuacja nie zachodzi w przedmiotowej sprawie.

Po pierwsze, materiały załączone do wniosku o wznowienie powinny zostać ocenione pod kątem tego, czy stanowiły „nowe dowody lub fakty” w rozumieniu ustawy. Wprowadzenie do normy z art. 540 § 1 pkt 2 lit.a k.p.k. wymagania, by dowody były nieznane nie tylko sądowi, ale i stronie, miało stanowić w istocie gwarancję zwiększenia kontradyktoryjności postępowania sądowego. Biorąc pod uwagę powyższe, należało oba te źródła dowodowe – zarówno dokumentację

medyczną, jak i opinie biegłych – oceniać jako fakty lub dowody „nowe” zarówno dla sądu, jak i dla samego skazanego. W istocie, żaden z tych dokumentów nie został ujawniony w postępowaniu przed Sądami obu instancji – ponieważ zostały one wytworzone dopiero po prawomocnym zakończeniu postępowania. Również opinia biegłego powołanego w sprawie przez Sąd Okręgowy w S., z tych samych i oczywistych względów, nie była w czasie tego postępowania znana.

Po drugie, należało ustalić, czy nowe fakty lub dowody w sposób wiarygodny mają potencjał podważenia prawdziwości rozstrzygnięcia orzekających w sprawie Sądów, a więc, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, iż po wznowieniu postępowania zapadnie orzeczenie odmienne od orzeczenia poprzedniego. Jednak analiza powyżej wskazanych opinii i dowodów przedstawionych we wniosku o wznowienie postępowania prowadziła do konkluzji, że nie wskazują one na wysokie prawdopodobieństwo, by istniały wątpliwości co do tego, iż zostało popełnione przestępstwo, a więc że skazany D.S. w czasie popełnienia przypisanego mu czynu, z powodu choroby psychicznej mógł mieć zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem całkowicie zniesioną w rozumieniu art. 31 § 1 k.k. Sąd Najwyższy przeprowadził analizę wskazanej dokumentacji medycznej, opinii biegłego wydanej w sprawie, a także dokumentacji medycznej z okresu pozbawienia wolności skazanego. Z żadnego z tych dowodów nie wynikało, by skazany miał jakiegokolwiek problemy ze zdrowiem psychicznym przed rokiem 2009 r. Biegły psychiatra złożył opinię sądowo-psychiatryczną (k. 69-75), z której wynikało, że po raz pierwszy zaburzenia psychiczne (lękowo-subdepresyjne) stwierdzono u D.S. po jego aresztowaniu w 2008-2009 roku, a zaburzenia psychotyczne – dopiero w 2011 r. Tymczasem przypisane mu czyny popełnione zostały w okresie od czerwca 2007 r. do 20 października 2008 r. Skoro zaś ciężar wykazania tej okoliczności, że po wznowieniu postępowania zapadnie orzeczenie odmienne od orzeczenia poprzedniego, spoczywa na wnioskodawcy i to skazany, w razie powoływania się na podstawę *de novis*, obarczony jest ciężarem uprawdopodobnienia zasadności wniosku o wznowienie postępowania, to w niniejszej sprawie nie można uznać, by wywiązał się on z tego obowiązku. W rezultacie więc, na podstawie dokumentacji medycznej i innych dowodów znajdujących się w aktach sprawy nie można kwestionować poczytalności

skazanego D.S., gdyż rozpoznano u niego chorobę psychiczną w rozumieniu psychozy po okresie objętym zarzutami.

W niniejszej sprawie nowe fakty i dowody nie prowadziły więc do powstania wątpliwości co do poczytalności skazanego D.S. w czasie popełnienia przypisanego mu przestępstwa, tak więc prawdopodobieństwa wydania odmiennego wyroku nie można było ocenić jako wystarczającego do wznowienia postępowania.

Reasumując należy stwierdzić, że obrońca nie wykazał istnienia nowych faktów lub dowodów nieznanymi przedtem sądowi, wskazujących na wysokie prawdopodobieństwo wadliwości wyroku wobec D.S., polegającej na tym, że skazany D.S. w czasie popełnienia przypisanych mu czynów z powodu choroby psychicznej mógł mieć zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem całkowicie zniesioną w rozumieniu art. 31 § 1 k.k. Mając na uwadze wszystkie podniesione powyżej okoliczności Sąd Najwyższy stwierdził, że w chwili obecnej nie istnieją żadne podstawy do wznowienia postępowania zakończonego w przedmiotowej sprawie prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w G..

O kosztach związanych z postępowaniem wznowieniowym orzeczono na podstawie art. 639 k.p.k.